

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-५ : Semester No. V : अभ्यासपत्रिका क्र. VII

Discipline Specific Elective (DSE-E1)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E1)

साहित्यविचार

उद्दिष्टे :

१. पौराणिक, पाश्चात्य व आधुनिक भारतीय साहित्यशास्त्राचे स्वरूप समजून घेणे.
२. ललित व ललितेतर साहित्याचे स्वरूप समजून घेणे.
३. साहित्य प्रयोजनांचे आकलन करून घेणे.
४. साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया आणि त्याचे स्वरूप आकलन करून घेणे.
५. भाषेतील अलंकार समजून घेणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	साहित्याचे स्वरूप ■ साहित्याच्या व्याख्या ● पौराणिक - भामह, मम्मट, आनंदवर्धन, विश्वनाथ पाश्चात्य - वर्डस्वर्थ, कोर्टहोप, मॅथ्यू अर्नोल्ड, कार्लाइल ● आधुनिक - विनोबा भावे, अ. वा. कुलकर्णी, गंगाधर गाडगीळ, वि. ना. ढवळे, ■ ललित व ललितेतर साहित्य ■ ललित साहित्यातून व्यक्त होणाऱ्या अनुभवांचे विशेष- संवेदनात्मकता, भावनात्मकता, वैचारिकता, सेंद्रियता, सूचकता, विशिष्टता, विश्वात्मकता	१५	१

विभाग २ Module 2	<p>साहित्याचे प्रयोजन</p> <ul style="list-style-type: none"> ● प्रयोजन म्हणजे काय ? ● प्रयोजन आणि परिणाम यातील फरक ■ साहित्याची प्रयोजने : १) यश किंवा कीर्ती २) व्यवहारज्ञान ३) आनंद ४) उद्बोधन ५) आत्माविष्कार ६) जिज्ञासापूर्ती ७) जीवनानुभूती ८) इच्छापूर्ती अथवा स्वप्नरंजन ९) पलायनवाद (Escapism) 	१५	१
घटक ३ Module 3	<p>साहित्यनिर्मितीची कारणे</p> <ul style="list-style-type: none"> ● साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप ● साहित्यनिर्मितीची कारणे १) प्रतिभा - स्वरूप व वैशिष्ट्ये (प्रतिभाव्यापार, प्रतिभेचे अलौकिकत्व, अपूर्वनिर्मितिक्षम प्रतिभा, प्रतिभा ही वेडाची बहीण) २) बहुश्रुतता ३) अभ्यास ४) भावनात्मकता ५) संवेदनशीलता ६) उत्प्रेक्षा ७) चमत्कृती ८) स्वास्थ्य (शारीरिक, मानसिक) ९) साहित्यिकाचा जीवनविषयक दृष्टिकोण 	१५	१
घटक ४ Module 4	<p>अलंकार</p> <ul style="list-style-type: none"> १) अतिशयोक्ती २) स्वभावोक्ती ३) दृष्टान्त ४) उपमा ५) अनुप्रास ६) रूपक (व्याख्या, स्वरूप आणि उदाहरणे अपेक्षित) 	१५	१

* प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी *

Pattern of Question Paper

एकूण गुण - ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)	१० गुण
प्रश्न ४	अलंकार (चार पैकी दोन)	१० गुण

सूचना :

१. विभाग चार वर वस्तुनिष्ठ प्रश्न असणार नाहीत.
२. अंतर्गत मूल्यमापनाकरिता सेमिनारसाठी दहा गुण आहेत.

सेमिनार विषय :

- विविध साहित्य प्रवाहातील कोणत्याही एका साहित्यकृतीचे किंवा अनुवादित साहित्यकृतीचे परीक्षण करून सादरीकरण करणे.
- कोणत्याही भाषेतील एका चित्रपट वा नाटकाचे परीक्षण करून सादरीकरण करणे.

मूलभूत वाचन :

१. जोग, रा. श्री. अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आवृत्ती ७ वी, १९७५
२. गाडगीळ, स. रा. काव्यशास्त्रप्रदीप, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आवृत्ती ४ थी, जानेवारी, १९९३
३. गोविलकर, लीला भारतीय साहित्यविचार, स्नेहवर्धन, पुणे, २००३
४. वाळंबे, मो. रा. सुगम मराठी व्याकरण, नितीन प्रकाशन, पुणे
५. देशपांडे, अ. ना. (संपा.) विनोबांची साहित्यदृष्टी, परमधाम प्रकाशन, पवनार, वर्धा, १९७५
६. कुलकर्णी, अ. वा. साहित्यविचार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, आ.दु. १९९७
७. गाडगीळ, गंगाधर खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६०.
८. ढवळे, वि. ना. साहित्याचे तत्त्वज्ञान, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन :

१. उपासे, शिवशंकर काव्यशास्त्र परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१३
 २. कंगले, र. पं. प्राचीन काव्यशास्त्र, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४
 ३. देशमुख, मा. गो. मराठीचे साहित्यशास्त्र, (ज्ञानेश्वर ते रामदास)
 ४. डॉ. नगेंद्र भारतीय काव्यशास्त्राचे मूळ प्रश्न, सुविचार, नागपूर, पुणे, १९६७
- (अनुवादक : शैलजा करंदीकर)

संदर्भ ग्रंथ :

१. जाधव, उदय काव्यशास्त्र : आकलन आणि आस्वाद, लोकपाल पब्लिकेशन, औरंगाबाद प्रथमावृत्ती, ५ सप्टेंबर, २०१३
२. पुंडे, दत्तात्रय व तावरे, स्नेहल (संपा.) साहित्य विचार, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, फेब्रुवारी, १९९५
३. पाटील, म. सु. भारतीयांचा साहित्यविचार, चेतश्री प्रकाशन, अमळनेर
४. वासमकर, वि. दा. मराठीतील कलावादी समीक्षा, अक्षरदीप प्रकाशन, कोल्हापूर, आ. प. २०१८
५. करंदीकर, गो. वि. ऑरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
६. जाधव, मा. मा. अक्षरगाथा (मराठी साहित्यविचार विशेषांक) मासिक, नांदेड, एप्रिल, २०१४